

Veliki oder sveta

Don Pedro Calderon de la Barca — Janko Moder

Glosa o pesniku in igri

Don Pedro Calderon de la Barca, ki ga nekateri primerjajo samemu Shakespearu, je bil rojen v Madridu 17. januarja 1600, torej prav na prelomu španskega političnega in duhovnega zlatega veka. Bil je torej še otrok političnega veličastva ter se v mladih letih tudi z vsem ognjem boril za posvetno slavo Španije, po svojem delu pa je člen duhovnega zlatega veka, ki mu je vtisnil neizbrisen pečat.

Bil je iz stare plemiške rodovine in se šolal pri jezuitih, ki so tiste čase veljali za najodličnejše oblikovalce mladih duš. Ko se je mladenič napil učenosti še na znamenitih vseučiliščih v Alcali in Salamanci, je vse sorodstvo pričakovalo, da se bo posvetil duhovskemu stanu. Toda njega je zamikala posvetna slava, navdušile so ga junaške vojske, ki se jih je vneto udeleževal v službi preraznih gospodov.

Za razvedrilo, duševni odpočitek in notranje zadovoljstvo pa je po tedanji šegi pesnil in si bistril duha, dokler ni s svojimi deli opozoril nase samega Lope de Vega. Spet se je ponovila zgodovina, kakršne smo bili priča že v starem veku pri Grkih, ko je učenec Sofokles prekosil učitelja Aishila. Pedrove izredne sposobnosti je priznal sam kralj, ko ga je poklical v svojo bližino za dvornega pesnika.

Tu pa je v zrelem možu, ki je vtem napisal že prenekatero dramo, privrela na plan osnovna poteza tedanje španske miselnosti — sinovstvo Cerkve. Petdesetleten se je namreč leta 1650. posvetil duhovskemu stanu in služboval najprej v toledski stolnici, pozneje pa postal kraljev častni kaplan. Umrli je 25. maja 1681.

To, zaradi česar nam je Calderon še danes znan, ni morda njegovo sodelovanje pri raznih vojaških pohodih, ampak njegovo slovstveno ustvarjanje. Pesnik je bil pravi otrok svojega časa, saj so vse njegove stvaritve prežete s temeljnima načeloma tedanje dobe: monarhičnim poletom in verno podrejenostjo, so veličastne alegorije večnosti in večnostnega v človeku.

Kar je bil poznemu srednjemu veku v Italiji Dante, je bil v Španiji v zgodnjem novem veku Calderon. Njegova predhodnika Cervantes in Lope de Vega se resda ponašata z večjo polnostjo življenja, toda Calderonova premoč je jasna in očitna v razvijanju in oblikovanju osnovnih idej, ki si jih je izbiral za svoje dramske stvaritve. Odmikal se je namreč praznemu realizmu in se bolje počutil v modroslovno-simboličnem idejnem svetu. Njegova izrazna sila pa je bila tolikšna, da je blagodejno vplival tudi na sosede, saj se je kmalu francosko, italijansko in celo nemško gledališče zgledovalo po velikem dramatiku. Posebno v dobi romantike je imel navdušene občudovalce in je celo samega Goetheja očaral, da je bil do solz ginjen, ko je uprizoril njegovega Stanovitnega princa, o katerem je rekel: »Ko ga prebereš in se dvigne osnovna misel kot feniks, se ti zdi, da še nikoli nisi kaj lepšega bral!«

Calderon je španski drami nedvomno dognal zrelo dokončno obliko, le nečesa pogrešamo pri njem: pesniškega jezika, ki bi opajal in nas dvigal

v nadzemske višave. Za idejno in filozofsko ustvarjanje mu je bilo pač poglavitno načelo, biti preprost, razumljiv, jasen in stvaren. Tako je namreč najlaže zadostil svojim poučno modroslovnim in versko spodbudnim namenom. Zaradi nenavadnih in nerealnih igrskih problemov pa je tudi njegova oblika včasih toga in neživljenjska, a še vedno taka, da je dolga stoletja vžigala obenem z globokimi idejami, ki jih je vanjo znal vliti veliki mojster.

Med najbolj brana in igrana Calderonova dela spadajo nedvomno njegove comedias, to so igre svetne vsebine, ki se nam jih je ohranilo čez sto, med njimi zlasti Stanovitni princ, Življenje sen, Počastitev križa, Čudodelni mag in Sodnik Zalamejski. Druga velika skupina Calderonovih dramskih stvaritev pa so autos sacramentales, ki jim v svetovni dramski literaturi ni primere. Poznamo jih 72; prvič so bili izdani v Madridu v šestih zvezkih leta 1717.

Igrali so jih na Telovo na prostem ali v dvorskih zatišjih, kjer so se posamezne skupine duhovnega občestva na ta način poskušale poklanjati presveti Evharistiji. Calderon je znal te enodejanke s svojo pesniško močjo, dramsko nadarjenostjo, odrsko spretnostjo in neposrednim prijemom problema pognati v tako višino, da spadajo med najvišje vrhove dramske književnosti in jim moremo primerjati kvečjemu antične drame, katerim so Calderonovi autosi najčistejši antipod. Tam usoda in bogovi, ki s slepo pravičnostjo odmerjajo človeku dobro in zlo, tu milost božja, ki s svojim odrešujočim poslanstvom dviga svet in ljudi s stranpoti v lepše življenje.

Calderon v svojih duhovnih igrah ni bil suženj kakih predlog. Naj je jemal iz svetega pisma, iz življenja svetnikov ali iz cerkvene zgodovine, vselej in povsod je bil svoboden oblikovalec snovi, kajti šlo mu je predvsem za idejo in končni namen igranja.

Tako je tudi Veliki oder sveta (auto sacramental alegorico, El gran teatro del mundo) ves živ in sodoben, čeprav ima že častitljivo starost tri sto uspešnih let za seboj. S prav tako sodobno poanto se prikupi nam, kot se je prikupil pred sto leti in prej tedanjemu človeku. In prav čas ter večna sodobnost literarnega dela sta tista preskusna kamna, ob katerih spoznamo pravo vrednost umetnine. Le redke so, ki so mogle prestati težavno tristoletno preskušnjo.

Calderonov Veliki oder sveta jo je. Mimo mogočne, večno sodobne alegorike, ki jo neizbrisno vtisne v dušo gledalcev in ki — mimogrede povedano — po svoji osnovni zamisli prelepo spominja na srednjeveške mrtvaške plese, je v njem še druga, prav tako sodobna prispodoba, ki velja izrazito igralskemu stanu. Tako lepih navodil za igranje, toliko aforizmov o igralskem stanu in tako zdravo pojmovanje težavnega problema bi mogli najti samo še pri Shakespearu, ki je tudi silno rad vpletal v svoje gledališke stvaritve svoje nazore o igranju, igralcih in gledališki umetnosti.

Tudi osebe so še vse žive, njihove misli čudovito sodobne in večno veljavne. Mogoče bi si res zdaj želeli berača malo bolj sproletariziranega, mogoče bi tudi bogatinu dandanes rajši odkazali vlogo kapitalista in vele-industrialca, toda v bistvu smo tudi s Calderonovo označitvijo še danes čisto zadovoljni. Najbrž nam bo še najbolj tuja in mrtva postava Modrosti, ki pa je najbolj živo privrela iz tistega časa, ko je Ignacij Lojolski osvojeval

s svojimi duhovnimi sinovi svet za Kristusa in ko so med Španci še živele velike ideje, ki jih je prebudila v njih Terezija Avilska.

Še o prevodu nekaj besed. Originala dolgo nikjer nisem mogel najti. Končno sem le dobil tipkan prepis izvirnika, ki ga je prijazno oskrbel španski konzul v Belgradu E. Garcia Comin.

Koliko se mi je prevod posrečil, ne bom sodil, omenim naj le, da sem se še posebej trudil, da bi zadostil tudi zunanjemu okviru Calderonove stvaritve, ki je na gosto povezana in prepletena z značilnimi asonancami, rimami, ritmom in različnimi pesniškimi oblikami.

Ni to prvi prevod igre, saj so Veliki oder sveta že pred leti nekateri odri pri nas uprizorili, je pa njen prvi neposredni prevod. Naj bi veličastna Calderonova alegorija našla pri nas vsaj del tistega zanimanja in ljubezni, ki je je bila deležna drugod po svetu.

Pripombe:

1. Kljub siceršnji jezikovni in slogovni stvarnosti se je vendar velikemu mojstru v uvodne Stvarnikove besede vtihotapilo nekaj bombastičnosti in besedne preobloženosti, ki je bila tako značilna za sedemnajsto stoletje. Ali pa se je veliki dramatik namenoma hotel na ta način oddolžiti tudi modnim zahtevam tedanje dobe, ko je literarni Evropi gospodoval gongorizem, marinizem ali kakor koli se je že v posamezni deželi imenoval po svojem najbolj značilnem predstavniku.

2. Mišljena je pač igralska družina.

3. V Calderonovem času Avstralije niso še šteli za samostojen kontinent, zato samo štirje deli sveta.

4. Naravna postava je bila od Adama do Mojzesa.

5. Vrt pomenja tu paradiž.

6. Zapisana postava je bila od Mojzesa do Kristusa.

7. Proti koncu = ob Kristusovi smrti.

8. Postava milosti je krščanska postava, ki bo vladala od Kristusa do konca sveta. Calderon je o vseh teh treh postavah (zakonih) precej obširneje govoril v uvodu v Veliki oder sveta (Loa, para el auto sacramental, intitulado, El gran teatro del mundo), v katerem nastopajo same alegorične osebe, tako Stari zakon, Novi zakon, Izak, Samson, Španija, Apostazija, Muzika, Naravna postava, Zapisana postava in Postava milosti.

9. Ta Calderonova razdelitev človeške zgodovine v tri dejanja spominja na klasično špansko dramo, ki je poznala samo tri dejanja.

10. Kakor v vsaki Calderonovi igri nastopa tudi v tej »gracioso«, burkež, šaljivec ali če hočete Pavliha. Zanimivo je, da je za to osebo Calderon postavil prav kmeta, saj je iz tega razvidna še tista značilna miselnost nekdanjih pisateljev, po kateri je bil preprost človek nevreden nastopanja v igri in so mu zato odkazovali samo pavlihovske vloge. Isti pojav je posebno očiten pri Shakespearu.

11. Knjiga je pač Kristusovo Razodetje, postava milosti.

12. Postava milosti je ena izmed najbolj značilnih Calderonovih oseb. Svoj čas se je med italijanskim slovstvenim zgodovinarjem Signorellijem in izdajateljem zbirke največjih španskih pisateljev (Coleccion de los mejores autores españoles, Te soro del teatro español desde su origen [año de 1356] hasta nuestras días) razvila živahna polemika, kdo je prvi vpeljal na oder alegorične osebe. Signorelli je namreč v svoji knjigi Storia critica dei teatri očital velikemu Špancu, da si po krivici prilašča ta primat. Eugenio de Ochoa ga seveda ognjevitno brani in pri tem ugotavlja, da gre Cervantesu pač samo ta slava, da je prvi uvedel tako imenovane figuras morales, vse drugo pa je popolnoma izvirno Calderonovo delo.

13. Da iz ene se temé v drugo bom preselil ječo = iz materinega telesa v grob.

CALDERON — VELIKI ODER SVETA

Osebe:

Mojster	Modrost	Bogatin	Dete
Svet	Milost	Kmet	Glas
Kralj	Lepota	Revež	Spremlstvo

Nastopi Mojster v plašču, vezenem iz zvezd, in s pokrivalom oblasti.

Mojster:

Stvaritev čudno lepa,
ki razne pod menoj stvari oklepa
ter v mraku in podnevi
lovi se za nebesnimi odsevi;
kjer merijo se cveti
z zvezdami, ki ni mōči jih prešteti,
kot plamenice jasne,
pozemski raj, ki brž zvení, ugasne;
naravnih sil domovi
z gorámi, bliski, morji in vetrovi:
z vetrovi, koder ptiči
drsé kot jadra s hitrimi čolniči,
in z morji širnimi, kjer v nemi gneči
vse polno rib iskri se v tihi sreči,
in z bliski, ki v srditi
ognjeni sili slepcu so očiti,
z gorámi, kjer oblastni vsaki stvári
ljudje so in živali gospodarji;
nemiren dom orjaka
iz ognja vzet, vodé, zemljé in zraka,
ki s spreminjávo večno
otel si se iz rok vesoljstvu srečno;
ti čudo, kakršno ni več nobeno,
naj imenujem te z besedo eno:
o s v e t, ki kakor ptica feniks
vzničeš
iz svojega pepela!¹

(Skozi druga vrata nastopi Svet.)

Svet:

Kdo si, ki me kličeš?
Glej, kdo v zemljé sredino,

v srčíko sili mi, budi globino?
Kdo mi življenje vžiga,
kdo drami me in me iz molka dviga?

Mojster:

Tvoj mojster sem visóki,
ti dih si mojega glasu in v rôki
migljaj si moji ničén;
jaz dal sem medli snovi lik resničen.

Svet:

Čemú me kličeš? Kam me glas
tvoj vodi?

Mojster:

Tvoj mojster sem, a ti pokoren bodi
in čuj zamisli moje,
ki bom izvršil jih v veselje tvoje.
Z močjó pripravil lastno
bom praznik si, slovesnost veličastno;
narava se bo mično okrasila,
gospostvo moje in sijaj slavila;
počast najbolj slovesna
predstava je, vesela ali resna,
in najbolj zaželena in iskana,
ker je življenje igra neprestana.
Naj še nebo ogleda
predstavo si, na tvojih tleh seveda,
in ker sem mojster jaz in slavje moje,
bom vloge udom dal družine svoje:²
ljudí si bom postavil za igralce,
za glavne in za spremljevalce.
Svetá naj štirje deli³
odrišče bodo v igri jim uspeli;
umirjenega sloga

naj vsi drže se. Moja bo naloga,
da vsi dobili bodo vloge prave,
a ti poskrbi za okras predstave:
naj bo na moč potratno
odrišče; noše, vse naj prav izdatno
užitkom sladkim služi;
razsipnosti slepeč sijaj pridruži,
dodaj vablјivost mično,
da vsak imel bo igro za resnično!
Začnimo torej! Jaz bom igro vodil,
ti oder boš, po njem bo človek
hodil.

Svet:

Mojster moj, gospod visóki,
čigar voljo in ukaze
vsak posluša in spolnjuje;
oder véliki svetá sem,
kjer ljudje igrali bodo.
Vsak naj spolnjene tu najde
brez odloga vse željé,
ki mu vloga jih odkaže.
Le orodje Tvoje sem,
ki stori, kar mu ukažeš,
in čeprav je delo moje,
v bistvu čudež Tvoj vendàr je.
Ker je le ogrodje tu,
oder brez podobe prave,
bo najbolje, če skončam,
preden pride kak igralec.
Spustil bom temná zaveso;
naj odrišče vse zajame,
kjer gradivo vse navzkriž
je v neredu še neznanskem.
Ker meglé so se ulegle
in razlezle se sopare,
treba bo prižgati lúči,
kajti brez svetilke jasne
ni slovesnosti nikjer.
Naj prižgè se prvi plamen
božje plamenice dneva,
pôtlej naj nočí temačne
bakla sine; naj prižge se

tisoč kamenčkov migljaje,
ki krasé obličje nôči
z jasnim, živim trepetanjem.

Ko je prvi dan napočil,
nepopačene narave⁴
je postava vládala
in za prve je naslade
vstal iz niča vrt prelep⁵
z najkrasnejšim veličastjem,
s čudovitimi prelestmi,
da strmèl je, čudil vsak se,
ko premogla je narava
brez naporov čudež takšen.
Glej, kako iz rožnih popkov
klijejo cvetlice zale,
ki osuplo prvikrat
v jutro dihajo pozdrave.
Drevje je na moč polnó,
nudi nam sadove zlate,
če še ni zavistna kača
zastrupila klice vsake.
Tisoči potočkov bistrih
se v slapéh drobé ob skále,
da za njimi zarja joče
in v solzàh bleščé livade.
Da še bolj bo vse lepó,
zemski raj še bolj sijajen,
bom krog njega razpostavil
neprehódljive puščave.
Kjer potrebne so goré,
kjer tesní, dobrane mračne,
bom goré, dobrane zgradil.
Naj potoki čez livade,
čez poljá in njive rodne
skoz krivuljaste rokave
v morje vsi hité, da zopet
razdelé na vse se kraje.
Toda v prvem še prizoru
ni nikjer nobene zgradbe,
a le hipec bo minil,
ko priklical bom države,
ko bom mesta ustanovil,

vzidal na vrtéh trdnjave.
 Ker skalé v pogorjih silnih
 so se zbrale velikanke
 in hotele svet zdrobiti,
 zatemniti vse ozračje,
 brž bom menjal prizorišče.
 V hipu vse potop zajame
 in čez súho zapodijo
 se povodnji razdivjane.
 A po morju se brezbrežnem
 med razburkanim divjanjem
 silnih gmot vodé, meglá
 ziblje v kraje nepoznane
 prva ladja brez družic;
 išče mirne, tihe brazde,
 da ljudje, perjad, živali
 v njenem trupu so na varnem.
 V znamenje miru potem se
 živa mavrica prikaže:
 čez nebo se lok razpenja,
 prepleten v sedmere barve,
 da vsa gmota valovjá se
 tej zapovedi umakne
 in spolzí v kamnitno zemljo.
 Zlomljena je moč narave;
 oživí, zbudí se zemlja,
 strese s pleč povodnji jarem
 in obličje, res uvelo
 in medló še, spet pokaže.

Ko je prvo dokončano,
 drugo brž sledi dejanje:
 pisana postava. Oder⁶
 se še bolj obdá z okrasjem,
 kajti prav ta čas gredó
 iz dežele egipčanske
 Judje skozi Rdeče morje,
 kot bi šli skoz suhe kraje.
 Nagrmadil bom vodovje,
 da strmeti sonce jame,
 ko odkrijem mu podvodne,
 skrite do tedaj prepade.
 A že dva stebrá ognjena

ljudstvu svetemu pokažem,
 pot v puščavi razsvetlim
 do obljubljenih mu krajev.
 Dvigne Mojzesa vihar
 in ponese ga v oblake,
 da bi na visoki gori
 ljudstvu priskrbél postave.
 Toda v grozo spremení se
 proti koncu to dejanje,⁷
 da mi v strahu tem celó
 sonce skorajda ugasne.
 V smrtni grozi opoteče
 se nebo in svet zamáje,
 nébes izgubí modrino,
 svet potí ne najde prave.
 Rušijo se v nič pogorja,
 zgradbe padajo orjaške,
 dokler vsa trohljiva stavba
 v ruševine ne razpade.

Ko se drugo je končalo,
 tretje se začne dejanje.
 To še bolj čudés polnó je.
 Vidim čudeže neznane;
 za postavo milosti⁸
 pač človeške ni razlage.
 In takó so tri dejanja
 razdelile tri postave
 in človeštvu s svetom vred
 razdelitev ta ostane,
 dokler slednjič vse odrišče
 z vsem bogastvom in sijajem
 v ognju silnem ne zgorí,
 ko vse blisk svetál zajame,
 da bo razsvetljava lepša.
 Že sedaj me strah prevzame,
 da mi ustne trepetajo,
 če premišljam tiste čase.
 Če se spomnim, mraz me stresa,
 glas hromí mi trepetanje,
 ponoviti si ne upam,
 spomniti na to me strah je.
 O, da bi se dolgo, dolgo

ne začelo to dejanje,
da bi ves prihodnji čas
ne biló te dobe zadnje!

Čudeže bo vsakdo videl
v treh dejanjih igre naše
in nihčè ne bo odšel
brez koristi od predstave.
Mojster, tukaj je odrišče,
kakor želja Ti bilà je.
Vse sem prav lepó uredil,
kot si rekel, za igranje;
a igralce sam izberi,
kajti v Tebi zasnovane
so pred rojstvom vse usode,
Tebi so dolžné zahvale.
Da bo vsak lahkó opravljal
Tvoje odrske ukaze,
da bo vstopal in odhajal,
vhod je in izhod pripravljen.
Dvoje vrat je: tu je zibel,
druga vrata tam so rakev.
Nisem pa pri tem pozabil
na obleke in okrasje,
kot zahtevajo ga vloge;
kajti tu je že pripravljen
zanj, ki kralja bo igral,
plašč škrlaten, lovor časten;
za vojščaka hrabrega
meč, pogum in zmagoslavje;
zanj, ki bo igral ministra,
luč omike, izobrazbe;
za redovnika poslušnost,
za zločinca smrtna kazen,
za poštenega časti,
za ljudi trdné postave.
Kmetu, ki za rodovitnost
se zemljé pehá, da lačen
ni po Adamovi krivdi,
pustil vse bom za oranje.
Njej pa, ki igra gospó
v igri naši, bom najslajše
mike dal, da zastrupljèn bo

marsikdo, sladkó omamljen.
Revež bo samó, kot vloga
hoče, šel od mene prazen.
Naj ne toži zdaj nihčè,
da pripravljenega našel
ni za vlogo, kar mu gre.
Vsak dobil bo vse okrasje.
Če vendàr slabó igral bo,
sam bo kriv za vse napake;
jaz gotovo ne! In ker je
oder čisto že postavljen,
semkaj, smrtniki, naprej,
vsak posebej po okrasje!
Tu na odru naj svetá
zatopí se vsak v igranje!

(Odide.)

Smrtniki, čeprav še ni
vas, vas vendar prédse vabim;
rojstva vašega ne rabim:
v meni vsi ste že živí.
Dasi ste še vsi gluhi,
v gaj zeleni pohitite,
kjer pletó se cvetne kite;
tja med palmové vrtové
vse od kraja klic moj zove:
vloge svoje tam dobite.

(Nastopijo Bogatin, Kralj,
Kmet, Revež, Lepota, Mo-
drost, Dete.)

Kralj:

Tu smo, glej, stvarí pokorne.
Še pred rojstvom, ko še nič je,
vsak Ti stopi pred obličje.
Kot meglé smo, glej, prozorne
in brez duše reve borne.
Naše je življenje pena,
brez oblike, brez pomena,
se kot v vetru prah gubí.
Tvoj naj dih nas oživí,
ker se igra že začenja.

Lepota:

Le v zamisli mi smo Tvoji,
še brez diha, brez življenja,
brez občutkov, brez mišljenja;
tuj je raj nam, tuji boji.
V revščini zatorej svoji
hitro pójdimo igrat.
Vlogo vsak naj vzame rad.
Res bi ne biló lepó,
če bi še izbiral kdo,
kaj bi rad in kaj nerad.

Kmet:

Mojster moj, gospod visóki,
ki Te gledam pred seboj!
Vsak ukaz bom spolnil Tvoj,
saj le stvar sem v Tvoji rôki,
v revščini tičim globôki.
Bog pač vidi vse in vé,
vloge mi ne daj težké.
Če bi kdaj tesnó mi šlo,
kriva vloga pač ne bo,
kriv bom čisto sam sevé.

Mojster:

O, če človek sam bi smel
si izbrati svojo vlogo,
kdo bi záse pač ubogo
in trpečo, slábo vzel!
Vsak bi táko rad imel,
da bi le ukazováł
in brezskrbno piroval.
Ne pomislil bi nihčé,
da, čeprav je igra le,
zgled bi za življenje dal.
Jaz, ki mojster sem te drame,
vem, kaj bo premógel kdo.
Naj zatorej vsak voljnó
vlogo, ki jo dam mu, vzame.

(Daje vsakemu njegovo vlogo.)

Ti boš kralj!

Kralj:

O slave záme!

Mojster:

Ti lepoto zaigrala
boš človeško.

Lepota:

Hvala, hvala!

Mojster:

Ti boš bogatin mogočen.

Bogatin:

Sreče dar mi je odločen;
sončna luč mi bo sijala.

Mojster:

Ti boš kmeta zaigral.

Kmet:

Je to delo ali jelo?¹⁰

Mojster:

Delo skoz življenje celo.

Kmet:

Slab bom delavec postal.
Ne, Gospod, sem se skesal.
Dasi Adam ded je moj,
bo vendàr težkó z menoj,
pa čeprav mi daš posesti.
Če presodim se po vesti,
naveličam se takoj.
Takšen sem že po naravi
in novinec v teh stvareh;
brskal bom slabó po tleh,
kmet ne bom kaj prida pravi.
Rad bi se odrekel slavi
kmečki tej, a trepeta mi
glas že kar ob misli sami,
da ne boš željàm ustregel.
Ker si torej me zapregel,
bom igral, kar duša dá mi.
Po sposobnostih sevé
modro si odbral mi delo;
če bo kaj mi spodletelo,
boš odpustil mi dolgé,

ki preštel si mi lasé.
Le čemú se pritožujem,
saj za trdno pričakujem,
da v pomoč mi boš povsod.
Vlogo brž mi daj, Gospod,
ker preveč že zavlačujem.

Mojster:

Ti modrost nam zaigraj!

Modrost:

Sreče dan mi je napočil.

Mojster:

Ti boš revež, sem odločil.

Revež:

Joj, te vloge mi ne daj!

Mojster:

Ti pred rojstvom pojdeš v raj.

Dete:

Brez trpljenja bom uvenil.

Mojster:

Modro sem takó precenil:
vsakdo naj igrá, kdor živ je.
Po sposobnostih dobil je
vlogo vsak, kot sem namenil.

Revež:

Če bi vlogo smel vrniti,
bi jo vrnil brez odloga,
saj v življenju le nadloga
čaka me in trud očiti.
A ne morem spremeniti,
česar ne bi rad okušal.
Upam, da ga boš poslušal,
ki naj zaigrá berača;
skrušen k Tebi se obrača,
ne da bi upor poskušal.
Počemú naj jaz samó
revež v igri bom veseli?
Drugi bodo vse imeli,
meni pa bo vse le zlo.
In zakaj za vlogo to

si prav táko dušo dal,
kot si kralju jo odbral,
dal prav táko si mišljenje,
dal si isto mi življenje —
pa bo on le više stal!
Da iz drugega sem ila,
da si dušo dal različno
in življenje bolj mi nično,
da je pamet mi gasnila,
bi verjel, da višja sila
je bilà in drug namen.
Rad trpèl bi zapuščen.
Ne zameri mi sodbé:
večje vloge so, to že,
s tem pa večji ni nobèn!

Mojster:

Prav enako, glej, oba
v igri spolnita zahteve:
ta, ki v reví šteje dneve,
toda z vnemo zaigrá,
kakor kralj, ki vse ima.
Ko pustita oder, svet,
sta oba enaka spet.
Dobro zaigraj in vedi,
da boš ti, ki bil si v bedi,
v isti plašč kot kralj odet.
Žalost naj te ne prevzema,
ker si revež. Za oba
isti zakon, glej, veljá.
Igro naj krasí ti vnema,
saj poplašal bom obema.
Kot zasluži kdo, dobí
vsak po igri, kralj in ti.
Vloge cenim vse enako,
ker življenje se mi vsako
kakor kratka igra zdi.
Ko bo igra dokončana,
bom pojedino pripravil
vsakemu, ki prav opravi
vlogo bo, ki mu je dana.
Kot bo vloga odigrana,
takšen stal bo pred menoj.

Lepota:

Razodeni, Mojster moj,
kakšen igri tej naslov je,
ki naj gleda jo svetovje.

Mojster:

Delaj dobro, Bog s teboj!

Kralj:

Marsikaj bomo zgrešili
v igri čudni, kakor kaže.

Bogatin:

In vendâr bi stekla laže,
če bi prej se kaj učili.

Modrost:

A kako bi to storili,
ko še nimamo oči,
duše ne, ko smo mrtví,
preden igra se pričnê?

Revež:

Kje brez skušenj igra je?
Kdo jo le uprizori?

Kmet:

Tale človek dobro sodi.
Pravšen zdi se mi nasvet,
naj drží z beračem kmet,
ker sta si nekako v ródi.
Še pri stari igri hodi
vse narobe kaj radó,
če brez skušenj jo dadó,
in čeprav je ponovitev.
To pa nova je stvaritev,
kje bo tu brez skušenj šlo!

Mojster:

Saj napotek vam je dan,
da v nebesih je sodnik,
ki bo varen vam vodnik
od zíbeli v grob temán.

Lepota:

In vendâr je vse tjavdán,

ko ne vem, ne kje ne kdaj
pridem in odidem naj.

Mojster:

Skrito vam bo tudi to,
a vendâr vsak nášel bo
rojstvo in življenja kraj.
Posvetíte skfbi eni
vsi se za odhod vsak čas,
ko moj glas pokliče vas!

Revež:

Kaj za glas bi pogrešeni
že bilí na vek zgubljeni?

Mojster:

Glejte, za igralce vse
tu odprta knjiga je,¹¹
do tegà mi, ki se zmede,
spet na pravo pot privede.
Milost moja vam začne¹²
šepetati prav skrbnó,
kaj naj kdo in kdaj storí.
Nič več ne tožite mi!
Vsak nastopi naj prostó,
vse je že pripravljeno.
Naj življenja si takoj
vsak premeri košček svoj,
ki je dan mu.

(Odide.)

Modrost:

Kaj stojimo?
Vsi na oder brž!

Vsi:

Pojdimo!
Delaj dobro, Bog s teboj!

(Ko mislijo oditi, jim pride na-
sproti Svet.)

Svet:

Tu sem vsakemu pripravil,
kar bo rabil za igranje
igre naše nevsakdanje,
ki bi vsem jo v zgled postavil.

Kralj:

Plašč in lovor jaz bom spravil.

Svet:

Kaj škrlat ti, lovor bo?

Kralj:

V moji vlogi je takó.

(Pokaže vlogo, vzame škrlatni
plašč in krono ter odide.)

Svet:

Ná, le vzemi si okras!

Lepota:

Meni barv daj na obraz!
Rož, jasmína vse polnó!
Žar oči, pogledi čisti
zmorejo naj v plemeniti
tekmi dnevno luč prekriti,
da zapró se cveti, listi!
Sonce v bleði naj zavisti
pred menoj se zatemni!
Kakor sončnica vrtí
vselej k luči se izviru,
sonce za menoj v vsemiru
naj kot sončnica hití.

Svet:

Joj, kako si domišljava,
lahkomiselno ničéva!

Lepota:

Vloga, veš, takó zahteval

Svet:

Kaj si?

Lepota:

Kaj? Lepota prava.

Svet:

Rdeča, bela, vsa gizdáva,
v cvetju bujna in opojna,
kot kristalna luč prosojna!
(Ji da šopek rož.)

Lepota:

Z barvami bom vsa prežéta,
v halje rožnate odeta;
biser, luč mi boš odbojna!

(Odide.)

Bogatin:

Meni daj zlató, sijáj,
daj mi srečo in zaklade,
saj uživat le naslade
sem prišél na svet sedaj!

Svet:

Nótranjost bom na stežáj
ti odprl, razbil skalé
in zakladnice polné,
ki sem jih skopó prikrival,
dal ti bom, da boš užival,
kar ti poželi srce.

(Mu da zlato verižico.)

Bogatin:

Kakor vrtoglave sanje.
Sam denar, zlató, srebró!

(Odide.)

Modrost:

Meni daj skalé samó,
da v samoto pojdem nánje.

Svet:

Kaj dobila si v igranje?

Modrost:

Pamet sem, modrost učena.

Svet:

Zdiš se mi pobožna žena.
Vzemi si molitev, post.

(Ji da redovniško haljo in bič.)

Modrost:

Kdor je moder in preprost,
ga ne mika slast nobena.

(Odide.)

Svet:
Kaj pa prosiš ti srčno,
naj bi dal za igro ti?

Dete:
Tvoj mi dar potreben ni.
Kratka moja vloga bo:
še pred rojstvom bom mrtvó.
Le ta čas bom rabil te,
da iz ene se temè
v drugo bom preselil ječo.¹³
A imam željó gorečo:
v grob me sprejmi kakor vse.
(Odide.)

Svet:
Zdaj si, grča, ti na vrsti.

Kmet:
Vse bi rad prepustil ti.

Svet:
Kaj se ustiš mi, kdo si?

Kmet:
Usta ne, srbé me prsti.

Svet:
To diši precèj po prsti.
Zdi se mi, da kot težák
si boš služil kruh grenak.

Kmet:
Res uganil si precèj.

Svet:
Tu imaš motiko, glej!
(Mu da motiko.)

Kmet:
Pičel Adamov je kruh.
Adam pač lahkó bi vedel,
pa čeprav ni bil učen,
da za zmeraj bo zgubljen,
če bo ženi kdaj nasédel

in se v mreže ji zaprédel.
Jaz zagriznil bi ne bil,
Adam pa je bil premíl,
češ, ko prosi me tako.
In je vlogo res slabó
in medló kot jaz vršil.

(Odide.)

Revež:
Ko vsem drugim daješ srečo,
da so zadovoljni vsi,
meni daj bridkost, skrbí,
daj trpljenje mi, nesrečo.
Ni za slavo mi blestečo,
kaj škrlat mi, lovor mar,
počemú mi bo denar.
Za zlató, srebró ne prosim,
rajši téle cunje nosim.

Svet:
Kakšna vloga ti je v dar?

Revež:
Moja vloga je bridkost,
strah in revščina velíka,
skrb in bol brez tolažnika.
Tuja meni je sladkost,
jok je moj vsakdanji gost.
Strah, trpljenje in solzé
polnijo mi dni temné.
Vsem v nadlego je moj stok.
Za dajánje nimam rok,
vbogajme jih sklepam le.
Kletev spremlja moja pot,
psovke in zasramovanje,
zoprnost, poniževanje.
Nag in lačen sem povsod,
jokam, prosim tam in tod.
Kje je neki moja streha,
kje za revščino uteha?
V strašni žeji ves gorím.
Tisočkratno bol trpim,
ki nikoli ne preneha.

Svet:

Záte res prav nič ne bo.
Svet igralca siromaka
s praznimi rokámi čaka.
Preden pa boš dal slovó,
vzel ti bom še cunjo to.
Po predpisih v službi strogi
veš, da kos bom tej nalogi.

Revež:

Svet varljivi in krivični!
Srečen je samó petični,
slečen revež je ubógi!

(Odide.)

Svet:

Razne, glej, stanove zbrane
vidim stati za odriščem.

Tu je kralj z vsem svojim bliščem,
z njim so deželé prostrane;
tu lepota, z njo izbrane
so slasti, ki um hromijo;
bogatin tu, kmet s kmetijo,
z revežem je skrb nadložna
in modrost je tam pobožna.
Na odrišče vsi hitijo,
da bi vloge odigrali
v Tvoji igri, Mojster moj.
Jaz sem dal jim oder svoj,
oblačil so si izbrali
in okrasja poiskali.
Božji mojster, zdaj ozri
na igranje se ljudi.
Zemlja, daj, odprí odrišče,
kajti ti boš prizorišče,
kjer igranje se vrši. (Dalje.)

Sully Prudhomme | Prošnja

● če vedeli bi, kako je hudo
takemu, ki samotno živi,
ob mojem bi domu krenili ljubó
in mimo prišli.

Če vedeli bi, kaj v duši vzbrsti,
kadar pogleda te čisto oko,
v moje bi okno, ko mimo bi šli,
okrenili glavó.

Če vedeli bi, da z uteho pokrije
otožno srce čuteča desnica,
pred vrata bi sedli mi, kakor počije
na pragu sestríca.

In če se ljubezen vam moja oglási,
če kdaj bi, kako je velika, odkrili,
bliže prišli bi in morda počasi
bi k meni stopili.

Prevedel Rudolf Račič.

Veliki oder sveta

Don Pedro Calderon de la Barca — Janko Moder

Med godbo se istočasno odpre
dvoje prizorišč. Na zgornjem sto-
ji prestol slave, na katerem sedi
Mojster. Na spodnjem prizo-
rišču pa je prostor za igranje z
dvojnimi vrati. Na prvih je upo-
dobljena zibelka, na drugih pa
rakev.

Mojster:

V slavo svoje veličine
sem si igro to pripravil
in si prestol tu postavil,
da bom z nébesne višine
igro svoje zrl družine.
Vsi, ki boste tod živeli,
se rodili iz zibéli,
da vas grob temán zaprè,
glejte skoz življenje vse,
da bom jaz pri igri celi.

(Nastopi Modrost z godalom in
poje:)

Modrost:

Hvalnice pojte Gospodu, nebesa,
sonce in mesec, svetovi!
Hvalnice pojte, cvetovi,
ki ste na zemlji nebéška čudésa!
Hvalnice pojte, ognjena telesa,
ivje in rosa blažilna,
leto in zima nasilna!
Vse, kar zakriva oblakov zavesa,
kajti v nebéški višavi
sodi Sodnik v veličastju in slavi!

(Odide.)

Mojster:

Lepše pesmi še nikdar
rod človeški ni zapel,
kot jo pel je Danijel,
ko ga divji je vladar
vrgel v ogenj, v dim sopar.

Svet:

Kdo nastop naznani nam?
Kajti za odriščem tam
šepetalka že hiti,
zakon božje milosti.
Zemskim blizu je stezám.
Najbrž je med nas na poti.

(Nastopi Milost na vzvišenem
prostoru, ki je nad krajem, kjer
je stal Svet. V rokah drži knjigo.)

Milost:

Milosti postava sem,
da vam praznik započnem,
da podprem ga, ki se zmoti.
S knjigo tole po dobroti
božji v igri vam razvoj
in namen bo znan takoj,
saj povzet v dva stavka je:

(Poje:)

Ljubi bližnjega čez vse,
delaj dobro, Bog s teboj!

Svet:

No, začeli so lepo.
Če takó naprej bo šlo,
ploskal bi najrajši vsem,
kajti poslušalec sem
in je zame pač vse to.
Toda igra se začenja
in igralci že gredo.

(Skozi vrata zibelke nastopita
Lepota in Modrost.)

Lepota:

Pojdi z máno na sprehode
po vrtovih, polnih rož,
kjer kraljuje srečno sonce
in kjer pije maj sladkost.
Ko se združita v poljubu
maj in sonce, se takoj
zaiskrí vse v tisoč barvah
in vzkali vse polno rož.

Modrost:

Saj pač veš, da nič kaj rada
ne spreham se drugod,
ne razdiram si samote,
ki zapor jo hrani moj.

Lepota:

Kaj je záte vsaka stvar
nepravilnost in prestop?
Saj vsak dan užitke nudi!
Le čemú je neki Bog
rož raztrosil po bregéh,
če se njihov slastni vonj
mimo nas gubi v ozračje?
Le čemú je ptičji zbor
s sladkim, blagoglasnim petjem,
ki drobí v pomladno noč,
če gluhi smo v gluhi ječi?
Počemú okrasje bo,
če s ponosom plemenitim
z njim se ne nališpamo?
Počemú sladki sadovi,
če zaman kriví drevo
se pod težo okrepčila,
ki ga skriva v sebi plod?
Počemú je Bog nam dal
sonce, dol, goró, nebó,
če nihčè jih ne opazi?
Pregreší se vsak hudó,
ki prezrè ošabno vse,
kar nam je ustvaril Bog.

Modrost:

Občuduj Boga v lepotah
in mu zanje hvalo poj,
to najlepši je užitek!
Toda zmoten nauk je tvoj,
da je Bog ustvaril svet
nam v uživanje samó,
ker je Stvarnik s tem pozabljen,
ki delivec je dobrot.
Tu v samoti bom ostala
in ne maram v svet s teboj.
Tu sklenila bom življenje,
ker razsodnost sem, modrost.

(Odide vstran.)

Lepota:

Jaz lepota, da sem vidna
in da vidim vse lahkó!

Svet:

Kratek čas sta razumeli
se Lepota in Modrost.

Lepota:

Mreže spletajte mi, kodri,
brž, ljubezen, zdaj na lov!
Mlačneže poišči vse,
jim srcé razgrej mrzló!

Svet:

Zdi se mi, da je zgrešena
ena izmed teh dveh vlog.

Modrost:

Le kako bi najbolj modro
vpregla pamet?

Lepota:

Le kako
bi najlepše se oblekla?

(Postava Milosti zapoje:)

Milost:

Delaj dobro, Bog s teboj!

Svet:

Milost šepeta Lepoti,
a gluho ji je uho.

(Nastopi Bogatin.)

Bogatin:

Ker nebesa so razsipno
dala mi posest in moč,
naj še trosim ju razsipno,
naj uživem vso sladkost!
Kar oko mi poželi,
vse takoj dobim lahkó.
Kar po svetu gre in leze,
vse privoščim si lahkó.
V Venerinem sem kraljestvu
poiskal si prostor svoj,
da počitek in naslade,
sla, obilje in radost
mi prenevajo vse čute.

(Nastopi Kmet.)

Kmet:

Kdo pehá se bolj hudó
kakor jaz? Razgrebam grudo,
ki kot mati mi dobrot
nudi za vsakdanjo hrano
in skrbí za mé lepó.
Jaz pri plugu sem minister,
z njim razrivam ji teló,
ki dolgujem ji vse jelo,
ki mi dáje ga zastonj.
Srp, motika sta orožje,
z njima grem na boj srčno:
na prelóge grem z motiko,
s srpom žet klasjè zlató.
Tamle v maju in aprilu
vodeničen sem hudó,
če pa je vodé premalo,
vodeničen sem še bolj.
Če državnemu krmilu
krme zmanjka za pod zob,
z davki kmeta obložijo,
ta naj družbi krma bo.
Če že delam in znojím se,
naj poplačan bo moj pot:
kúpcu svoje bom pridelke
zaračunal kot gospod!
Kaj so mar mi vsi ceníki,
kaj mi mar, če stoka kdo!
Sam je kriv, kdor kupi tam,
kjer ne kupi prav cenó.
Če april ne bo deževen,
nič ne dé, saj prosil bom
sam za sušo, ker potem
žito prècej dražje bo.
In tako si bom podvrgel
vso deželo naokrog,
ko bom vsakemu potreben.
Ko dosegel bom vse to,
kaj potem bi le počél?

(Postava Milosti zapoje:)

Milost:

Delaj dobro, Bog s teboj!

Modrost:

Kaj ne slišiš šepetalke?

Kmet:

Gluh sem kdaj na to uho.

Svet:

Trdiš torej, da je belo?

Kmet:

Trdim, da je vse črnó.

(Nastopi Revež.)

Revež:

Kdo na vsem obširnem svetu
videl revščino je kod,
kot je moja? Trda zemlja
je ležišče mi mehkó.
In čeprav pregrinja me
božji nébes prav povsod,
mi vendàr pripeka, mraz
spanje jemljeta sladkó.
Ko me glad in žeja grudi,
daj mi potrpljenja, Bog!

Bogatin:

Le kako bogastvo naj
vsem razkažem?

Revež:

Le kako
naj prenašam vso nesrečo?

(Postava Milosti zapoje:)

Milost:

Delaj dobro, Bog s teboj!

Revež:

Glas mi ta tolažbe nosi!

Bogatin:

Pust, neznosen je ta zvok!

Modrost:

Kralj prihaja sèm v vrtove.

Bogatin:

O, kako me žge ponos,
naj ne klanjam se!

Lepota:

Naproti
šla bom, mu prestregla pot,

in, ko videl bo lepoto,
sklonil se bo k njej ljubó.

Kmet:

Brž od tod! Če me zagleda,
si zažêlel bo takoj
naložiti posel nov mi;
prida drugega ne bo.

(Nastopi Kralj.)

Kralj:

Za razsežno moje carstvo
te mejé preblizu so,
naj še toliko zemljé je
rodovitne pod menoj!
Koder sonce se blestí,
koder buta morski tok,
jaz vladar sem brez pridržka,
jaz najvišji sem gospod.
V prah poklekajo podložni,
koder me povede pot.
Kaj naj še počnem na svetu?

(Glas Milosti zapoje:)

Milost:

Delaj dobro, Bog s teboj!

Svet:

Zmeraj pride pravočasno
šepetalka na pomoč.

Revež:

Zdaj sem dvakrat bolj nesrečen,
še bolj reven in ubog,
ko sem priča tuje sreče.
Kralj, najvišji se gospod
koplje tu v mogočnosti,
ni mu mar, da mi hudó
je potreben. In Lepota
le strmí v prelépo polt
in ne sluti, da na svetu
so skrbi in kup nadlog.
In Modrost, ki le v molitev
zatopljêna je vso pot,
dasi Bogu služi, služi
mu vendàr hudó lahkó.
In še Kmet, če se utrujen
vrne s svojih njiv domov,

se pošteno le najé,
dasi skromno in skopó.
Bogatin se koplje v blagu
in na svetu jaz samó
revščino grenkó otepam.
Kar približal se jim bom.
Ti brez mene pač živé,
jaz brez njih pa kaj težkó.
Najprej stopil bom k Lepoti
in jo vbogajme lepó
prosil.

(Ga ne opazi.)

Lepota:

Daj, povej mi, biser,
ogledalo vseh krasot,
če najlepši je moj lišp!
Kaj s tem kodrom lepša bom?

Revež:

Me ne vidiš?

Svet:

Tepec, prazno
upanje je in zastonj!
Kje bo rešil te le-ta,
ki je zgrešil cilj še svoj!

Revež (Bogatinu):

Ko se koplješ v izobilju,
prosim vbogajme lepó.

Bogatin:

Kaj ni vrat, da trkal bi?
Kaj tiščiš kar v nótranjost!
Pred vežó na pragu bi
čakal, ne pa kar takó
vdrl narávnost sèm pred mé!

Revež:

Ne ravnaj z menoj strogó!

Bogatin:

Brž se spravi mi, nesrečnež!

Revež:

Kdor za slast in za sladkost
razmetava, bo pač dal
tudi vbogajme.

Bogatin:

Ne bo!

Svet:

To sta bogatin in revež,
znana že iz prispodob!

Revež:

Ker ta bede ne pozna
in odrekel je pomoč,
stopil bom narávnost h Kralju.
Daj mi vbogajme, gospod!

Kralj:

Miloščinarja nalašč
sem postavil si za to.

Svet:

Kralj opêre svojo vest
si z ministri kaj lahkó.

Revež (Kmetu):

Dobri Kmet, ki hrani te
modro božji blagoslov,
ko vsejano zrno se
pomnoží ti čudežno.
V svoji revščini te prosim
vbogajme.

Kmet:

Če dal je Bog,
kdo oral je, kdo sejal,
kdo prelival je svoj pot?
Daj, povej, kaj ni sramota,
da tak hrust, močán, visok
prosi, ko lahkó bi služil
kruh si z delom svojih rok?
O, če zmanjka ti jedí,
boš še rad prijel kosó,
da lahkó se boš nakósil!

Revež:

V igri naši, glej, ubog
revež sem po vlogi tej.
Nisem kmet in ne gospod!

Kmet:

Vlogo to dobil si pač,
ne pa še ukaza z njo,
da beráči in postópaj.
Revežu je delež pot,
delo mu najboljša vloga!

Revež:

Daj, za božjo voljo, strog
mi ne bodi, brat, preveč!

Kmet:

Ti pa ne vsiljiv takó!

Revež (Modrosti):

Vbogajme mi ne odreci.

Modrost:

(Mu da kruha.)

Ná, več dati ni mi moč.

Revež:

Kruha vbogajme dobil sem
prav gotovo tu zato,
ker nam kruh, ki nas podpira,
vera le dajè lahkó.

Modrost:

Joj me!

Kralj:

Kaj ti je?

Revež:

Že spet
nastopila je bridkost,
ki pod njo se grúdi vera.

(Modrost — vera pade, toda
Kralj ji podá rokó.)

Kralj:

Že hitim ti na pomoč.

Modrost:

Saj bi drug nihčè ne zmogel
pomagáti mi takó.

(Dalje.)

Veliki oder sveta

Don Pedro Calderon de la Barca — Janko Moder

Mojster:

Zmote bi lahkó odvzel,
ki jih vidim pred seboj,
a zato sem dal ljudem
prosto voljo in premoč
nad pregrešnimi slabostmi,
da ne nehal bi nikdó
z deli dobrimi služiti.
In zatórej vsak prostó
odigrava svojo vlogo.
In čeprav je zmeda tod,
ko igrajo vse navzkriž,
vidim vsakega skrbnó,
milost v stiski ga podprè.

(Postava Milosti zapoje:)

Milost:

Delaj dobro, Bog s teboj!
Vsakemu sem rekla že,
zdaj ponavljam za ves zbor.
In zato bo, kdor se zmoti,
sam pač nosil krivdo vso!

(Zapoje:)

Ljubi bližnjega čez vse,
delaj dobro, Bog s teboj!

Kralj:

Ker vse naše je življenje
kot igranje in ker pot
brez izjeme vsem je ista,
bi popotnikom lahkó
zaupljiv prepróst pomenek
dosti skrajšal čas in pot.

Lepota:

Saj na svetu kraja ni,
kjer takó bi ne biló.

Bogatin:

Vsak naj zgodbo nam pové!

Modrost:

Preobširno bo takó.
Bolje bo, če vsak odkrije
svoj načrt in sèn nam svoj!

Kralj:

Moj sèn gubí v brezmejni se oblásti,
v mogočnem veličastju, v silni slávi,
ko gledam čas, ki dopustí naravi,
da dá neskončno mnogoličnost rásti.
Gradovi so kraljévski v moji lásti,
Lepota mi sledí kot suženj pravi.
Kdor je bogat, kdor v revščini se
gnjavi,

oba usodnim sta načrtom k části.
Z močnó rokó rad zmaja bi ukrótil,
ki v tisoč glav se pred očmí mi cépi.
Nebo, pomagaj mi ta sèn doseči!
Ne daj, da v vladanju bi kdaj se
zmotil,

za nemogoče delo me okrépi,
da zmorem vse glavé v en jarem
vpréči!

Svet:

Ta za vednost vladanja
prosi kakor Salomon.

(Neki glas žalostno zapoje za-
daj na tisti strani, kjer je grob.)

Glas:

Kralj minljivega kraljestva,
pústi, pústi sèn zdaj svoj,
ker na svetu svojo vlogo
si končal in svojo pot!

Kralj:

Da končal sem vlogo že,
žalosten mi pravi zvok,
ki prihaja na uhó mi
in ne dá ugovorov.
Če končal sem vlogo, pojdem.
Toda kje odstopil bom?
Kajti skozi prva vrata,
kjer še zíbel zre oko,
več ne morem. Več ne morem
tód nazaj! Joj ta strogost!
Še stopinje več ne zmorem
proti zíbelki. Le v grob
vse držé. Še reka, glej,

ki morjá je le odtok,
vrne v morje se, in potok,
ki je v reki vir njegov,
vrne v reko se, in vir,
ki potoka je odtok,
vrne v potok se, le človek,
ki ima v srčíki dom,
vrne se v srčíko, a
ni več, kar je bil! Ojoj!
Če sem vlogo dokončal,
o najvišji Mojster moj,
kar pogrešil sem, odpusti!
Ves skesàn sem pred Teboj.
(Odideskozi vrata groba, skozi ka-
tera odhajajo pozneje vsi drugi.)

Svet:

Kralj je vlogo prav končal,
ko jo sklenil je s prošnjó.

Lepota:

Kar iz srede svojih zvestih,
iz častí in slave v grob
Kralj je padel.

Kmet:

Če bo padlo
kaj dežja, kot treba bo,
bolje kakor s kraljem tem
shajal bom pač z letino!

Modrost:

In vendàr nas je zadélo!

Lepota:

Zmeda najbrž bo povsod.
Kaj naj mi brez njega?

Bogatin:

Naj
nam pomenek krajša pot.
Ti razkrij nam svoje misli!

Lepota:

Mislila sem si takó.

Svet:

Potolažijo se žívi
za umrlim kaj lahkó!

Kmet:

In takrát še prav posebno,
če je dedičev cel roj!

Lepota:

Moj sèn gubí v lepoti se vonjívi,
da ni kraljéve mar mi veličine.
Po večjem mi kraljestvu duša gine,
ki záme ga osvaja mik igrivi.
Če kralj življenje vódi, neminljivi
jaz dúši gospodujem. Ni dobrine,
kraljestva večjega, saj to ne mine,
ker jaz kraljujem stvári večno žívi!
Če majhen svet naziva modroznán-
stvo

možá in če mu žena gospoduje,
kakor nad svetom je nebó povsódi,
potem očitno moje je božanstvo:
če mož je majhen svet, naj imenuje
nebó se majhno žena, ki ga vodi!

Svet:

Kar Ezèkijel velí,
tej lepoti ni svetó,
da napuh lepoto gnusi
in spreminja jo v grdó.

Glas:

(Poje zadaj.)

O človeški kras, Lepota!
Cvet prerán prihod je tvoj.
Uvenela boš, ker jutro
zorno ti že tone v noč.

Lepota:

Da lepota mi zahaja,
pôje žalosten mi zvok.
Ne zahajaj, ne zahajaj,
vrni spet se v prvi zor!
A gorjé mi! Saj ni cveta,
naj že bel bo, rdeč naj bo,
naj ljubkuje se s pomladjo,
soncu se smehljá ljubó,
ki lepoto bi ohranil.
Vsak se obletí hudó,
vsak uvene in nobeden
se ne vrne v popek svoj.
Toda kaj potem, če cveti,
jutra negotov ponos,
v sončnem žaru obleté se,
če požgè poljub jih vroč!
Le čemú sedaj primerjam
kratkotrajni cvet s seboj,

ko življenje je in smrt
mu odmerjeno skopó?
Ne, jaz cvetka sem prelepa,
moj je vek neskončno dolg.
Sonce ve za moj začetek,
konca videlo ne bo!
Če sem večna, ali morem
sploh zaiti? Reci, zvok!

(Glas zapoje.)

Glas:

Duša ti je neminljiva,
umrljiv ti cvet telo!

Lepota:

Res ugovora ne vem
zoper odločitev to.
Od zibéli sem prišla,
zdaj me v rakev vódi pot.
Žal mi je, da vlogo sem
odigrala preslabó.

(Odide.)

Svet:

Dober sklep je vloge bil,
žal ji je napák bilò.

Bogatin:

Kar med smehom in veseljem
ter slastjó odšla od tod
je Lepota.

Kmet:

Če pošlà ne
bo pijača, kruh, mesó,
če bo kaj kolin za božič,
mi lepote mar ne bo!

Modrost:

In vendàr smo vsi potrti.

Revež:

In sočutje nas grenkó
dávi. Kaj bi zdaj?

Bogatin:

Spet v tek
spravimo pogovor svoj!

Kmet:

Zdaj premišljam skrb pretêklo,
ko sem v delu se pehàl
in ves čas noró se gnal,

naj je mraz bil, sonce pêklo.
Skrb za dušo pa odreklo
je telo mi. Mlačna je
ter za zrnje in sadjè
rada bi zapela hvalo
pólju, ki je sad zibálo,
ne Bogú, ki dal je vse!

Svet:

Blizu je hvaležnosti že,
kdor zaveda se dolgóv!

Revež:

Kmet mi zopet všeč postaja,
dasi bil je grob z menoj!

(Glas zapoje.)

Glas:

Kmet, zdaj tvojemu pehánju
bliža konec se, odhod.
Zdaj oral zemljó boš drugo.
Kje oral boš, vé le Bog!

Kmet:

Glas, če zoper to odločbo
čudno je priziv mogoč,
omogoči mi pritožbo
na najvišji sodni dvor!
Naj ne umrjem sedaj še!
Izberite boljši rok!
Naj posest vsaj vidim svojo,
kjer bo setev zrasla v zor!
Kakor prej sem že povedal,
kmétoval sem kaj slabó.
Tému priča je vinógrad,
ki je poln plevelnih rož.
Trava je takó bohôtna,
da v zadregi bil bi kdo,
ki posest bi zdáleč gledal,
če to trs, če rž bo to.
Ko sosedova pšenica
zrasla je na moč lepó,
vsa pritlíkava je moja,
ždi med képasto zemljó.
Kdor bo slišal to, bo rekel,
da najboljši je izhod,
ko je brez sadóv poljé mi,
da umrèm; a ni tako!
Če še tisti, ki zapustil
dedičem bogàt je dom,

stal plašno bo pred očeti,
le kakó bom praznih rok?
A za milost zdaj ni časa.
Že zaklical mi je zvok,
da umrl bom, in odpira
žrelo svoje zame grob.
Če dopolnil nisem vloge,
kot zahteva moja moč,
mi je žal, da žal ne bo mi,
ko za kës bo prekesnó.

(Odide.)

Svet:

Sprva bil je kaj robàt,
a dokazal je lepó,
da sem se pošteno zmotil.
Dober sklep je bil njegov!

Bogatin:

Med kopjó in med oranjem,
ko mu prah pojil je pot,
se poslovil od vsega je!

Revež:

Nas pa skrb morí hudó!

Modrost:

Kakšna žalost!

Revež:

Kakšna stiska!

Modrost:

Kakšna zmeda!

Revež:

Kakšen stok!

Modrost:

Kaj počnemo naj?

Bogatin:

Spet v tek
spravimo pomenek svoj!
Ker kramljamo kar po vrsti,
jaz razkrijem sèn vam svoj.
Koga zona ne obhaja,
ko življenje je kot cvet,
zjutraj še v sijaj odet,
a z večerom že zahaja?
Ker življenje kratko traja,
v uživánju pozabímo

vse skrbí, doklèr živímo!
Trebuh, ti naš bog nam bodi
in svetníki naši, sodi,
kajti jutri obležímo!

Svet:

Ta izrek poganski je,
kot poučil prav lepó
nas je prerok Izaija.

Modrost:

Kdo bo zdaj?

Revež:

Zdaj jaz lahkó.
Z jezo kolnem dan megléni,
pústi, ko sem bil spočét.
Noč preklinjam, mraz ledéni,
ko sem rojen bil na svet,
ki mi revo le pomeni.
Naj nikoli ne posije
sonce več v meglá temine,
vse temà naj črna krije!
Naj nikoli ne prebije
jasen žarek se z višine!
Večna noč naj svet zagrne,
silna groza naj prevzame
bitja vsa! Meglé naj črne
skrijejo nebo! Objame
naj temà zvezdé srebrne!
Naj nebo bo brez vedrine,
naj ugasne sončni sij!
Zarja, rožno lice skrij!
Noč naj brez zvezdá premine!
O, ne misli, da zdihuje
mi srcé, ker sem obsojen
na pomoč dobrote tuje,
v večno revo! To, da rojen
v grehu sem, bolí najhuje!

Svet:

Kletve, znamenje obupa,
je zasukal pametno.
In čeprav je dan preklinjal,
je preklinjal greh kot Job!

(Glas zapoje.)

Glas:

Dobro meril sem ti srečo.
Dobro meril sem ti bol.

Zdaj o boli in o sreči
dajta obračun takoj!

Bogatin:
Joj, gorjé mi!

Revež:
Vest vesela!

Bogatin:
Ko si slišal strašni zvok,
nisi vztrepetal?

Revež:
O, sem!

Bogatin:
In ni mar ti beg?

Revež:
Kako?
Saj naravno se mi zdi!
Vztrepetal bi pač vsakdó,
dušo vsakemu prevzame,
ko približa se mu Bog!
Toda beg je brezuspešen.
Če še Kralj je bil ob moč
v vsej nedotakljivosti
in Lepote mik zastonj,
kam naj Revež se umakne!
Ne, saj hvalil bom glasno
Njega, ki z življenjem mi
dokončal bo tudi bol!

Bogatin:
Kar takó brez bolečin
z odra pojdeš?

Revež:
Saj takó
ne zapuščam tukaj sreče!
Rad odpravljam se na pot!

Bogatin:
Jaz nerad, ker tu zapuščam
na posestvu sebe pol!

Revež:
O veselje!

Bogatin:
Kakšna žalost!

Revež:
O tolažba!

Bogatin:
Kakšna bol!

Revež:
Kakšna sreča!

Bogatin:
Kakšna groza!

Revež:
O prijetnost!

Bogatin:
O strogost!
(Obadva odideta.)

Svet:
O, kako gre Bogatin
in kako gre Revež v grob!

Modrost:
Prav do zadnjega na odru
sem ostala jaz samó.

Svet:
Vedno še najdalje vera
bo z menoj ostala tod!

Modrost:
Vera res ne bo umrla,
jaz pa bom, ker nisem to!
Nisem vera! Ud bilà sem
veren vere tu samó!
In ker glas me je poklical,
mu hitim naproti v grob,
saj v življenju sem zagrebala
sama se. Za vas takó
konec bo igranja. Mojster
jutri ga dopolnil bo!
Vsak za jutri naj popravi,
kar je nápak tu biló!
(Zemski oder se zagrne.)

Mojster:
Zdaj sodnik bom in plačnik!
Kdor je dobro, kdor slabó
odigral, naj stopi sèm,
da sodnik, plačnik mu bom!
(Zagrne se nebeški oder in z njim
vred Mojster.) (Dalje.)

Veliki oder sveta

Don Pedro Calderon de la Barca — Janko Moder

Svet:

Bilà je kratka igra; a življenje
nič dalje kakor igra ta ne traja,
kar brž sprevidi pametno mišljenje,
ko vsak, ki komaj pride, že odhaja.
Popolnoma že oder zapuščen je.
Prvotna snov, kot bil je, spet
postaja.

In kras, ki zemlja si ga je nadela,
pepel in prah bo, ker je iz pepela!
Od vseh bom zdaj, od kralja pa
do kmeta,
ves lišp pobral, ki sem jim ga
podaril,
da igra bolj bilà je doživeta
in da je videz reven ni pokvaril.
Tu mreža moja bo skrbno razpeta.
Kdor bo čez tale prag svoj lišp
krošnjari,
bo moral mi pustiti vsa odela.
Pepel in prah bo, kar je iz pepela!
Kralj nastopi.
Povej, ki prvega drži mi roka,
katero vlogo ti nebo je dalo?

Kralj:

Pozabil brž si svojega otroka!

Svet:

Pozabi svet, kar je za njim ostalo!

Kralj:

Bil sem, da veš, osebnost prav
visoka.
Kar sem ukazal, je povsod veljalo,
od tam, kjer sonce v rožni zarji
vzhaja,
in vse do tam, kjer v mrežo senc
zahaja.
Upravljal, vodil sem močne
države,
ime pridobil si, ki ne premine,
premagal in odvzel bridké težave,
odprl strani junaške zgodovine

in si pridobil neminljive slave,
ko sem podvrgel mnoge si
zemljine!

Potapljal se je dom mi v srebru,
zlatu
in prestol kopal v svili se, škrlatu!

Svet:

Slovó daj kroni! Pústi jo, odvrzi!
Pozabljeno in golo si veličje!
Zgubljen, smešen si, prepuščen
zamrzi!

Odloži tu vse svoje lepoticje!

Kralj ga odloži.

Škrlat in lovor, ki v njem slavo
zrl si,

krasi zdaj kralju drugemu obličje!
Izgovor tvoj noben me ne premoti,
brez krone, žezla se naprej napoti!

Kralj:

Saj sam si lišp mi ta prisodil!
Kaj jemlješ zdaj, kar dal si mi
zarána?

Svet:

Prisodil nisem, le za čas posodil
sem kratek ti, da igra je končana.
V okrasju tem poslèj kdo drug
bo sodil

in drugemu bo slava ta oddana!

Kralj:

Le kdo v bogastvo tvoje naj
verjame,

če vse, kar desna dá, že leva
vzame!

In kaj mi tu pred drugimi pripada,
ker vladal sem človeškemu
hotenju?

Svet:

Pri Bogu čaka kazen te, nagrada,
kot ti odmeril je po zasluženju.
Med moje posle pa prav nič ne
spada,

če dobro si, slabo igral v življenju!
Le lišp mi mar je, v varstvo
izročeni!

Odšel boš gol, kot gol prišel si
k meni!

Nastopi Lepota.

A kaj si ti?

Lepota:

Lepota zaželenjena.

Svet:

Kaj dal sem ti?

Lepota:

Krasoto, mik lepote.

Svet:

In kje sedaj je?

Lepota:

V grobu vpepeljena.

Svet:

Naravo spreletáva srh grozote,
ko zre lepoto, ki je izgubljena,
ki vrne se s svetá že brez krasote.
Po čarnem miku toži se še meni:
za mé, za té lepoti sta zgubljeni!
Tu pustil kralj vladarske je
pravice,
veljaki so oddali mi veličje,
lepote le ni več od lepotice,
solzí se po krasoti ji obličje.
Poglej se v ogledalo!

Lepota:

Jož, to lice!

Svet:

Kje zdaj lepota je, kje lepotičje,
ki dal sem ti ga v varstvo? Brž
ga vrni!

Lepota:

Prav vse se pogreznílo v grob je
črni!

Tam sem pustila barvo in rdečico,
tam sem jasmin zgubila in korale,
tam sem oddala sleherno cvetlico,
tam sem potrla bisere, kristale,

tam se je mik razkadil mi v
bledico,
tam sem izbrisala časti, pohvale,
tam je ugasnil blesk in sij krasote,
tam še odsev mi ni ostal lepote!
Nastopi Kmet.

Svet:

Kmetavs, kaj bil si ti?

Kmet:

Kmetavs seveda,
ker moral to sem biti! A ne bodi
prevèč v skrbéh! Kmetavs je le
beseda,
ki dali so jo delavcu gospódi,
da vsak, ki čez sosedov plot
pogleda,
lahkó nas z njo ozmerja in obsodi!
Jaz tisti sem in me ne onegávi,
ki vsak oné in onegá mu pravi!

Svet:

Brž vrni mi, kar dal sem ti!

Kmet:

Ti? Meni?

Svet:

Motiko pač!

Kmet:

Oh, pústi te norčije!

Svet:

Le brž slovó ji daj! Račune skleni!

Kmet:

No, lepa reč! Še žolč se mi razlije!
Poglej si no ta svet, ves
spremenjêni!

Najprèj mi vsili košček beračije
in zdaj, ko najina gre pot narazen,
mi še motike ne pustí, prikazen!

Nastopita Bogatin in Revež.

Svet:

Kdo ti si?

Bogatin:

Tisti, ki nerad odhaja
s svetá.

Revež:
In tisti, ki ločitev mila
s svetá mu je.

Svet:
Zakaj obenem s kraja
sta rada in nerada se ločila?

Bogatin:
Mogočneža bogastvo, moč opaja!

Revež:
In reva reveža duši nemila!

Svet:
Daj sèm okras!
Mu ga vzame.

Revež:
Kakó sem jo uganil,
ko nimam nič, kar svet bi vzeti
kanil!
Nastopi Dete.

Svet:
Saj tudi ti si med igralci stalo,
zakaj pa v igri nisi nastopilo?

Dete:
Življenje v tihem grobu je ostalo.
Tam vse je, kar od tebe sem
dobilo!
Nastopi Modrost.

Svet:
Povej, kaj tebi je življenje dalo
in kakšno vlogo ti je dodelilo?

Modrost:
Spokorni plašč, pokorščino
pohlevno
in bič in post, molitev
vsakodnevno.

Svet:
Brž vrni mi, da zbrišem vse
očitke,
da svoje si imetje obdržala!

Modrost:
Prav rada bi molitev, post, užitke,
slasti solzá na veke svetu dala,

a vse gre za meno! Kot zlate
nitke
vezale dela dobra bi in žala!
Poskusi, če jih roka bo ujela!

Svet:
Ne gre! Pustiti moram tvoja dela!
Edino to si mi iz rok izvila!

Kralj:
Zakaj sem hrepenel samó po vladi!

Lepota:
Zakaj samó lepoti sem služila!

Bogatin:
Čemú mi bodo neki zdaj zakladi!

Kmet:
Zakaj še več mi roka ni storila!

Revež:
Zakaj me niso trli hujši jadi!

Svet:
Kes prekesàn! Ko konec je
življenja
ni prilike nič več za zasluženja!
Ko kralju vzel mogočno sem
državo,
ko so lepoti vsi odvzeti miki,
ko sem pristrigel misel domišljavo,
ko izenačil žezlo sem motiki,
odide vsak naj na odrišče pravo,
ker tále oder je samo v priliki!

Kralj:
Kakó drugače zdaj je vse poteklo
kot pri sprejemu!

Svet:
Dobro pomni reklo:
Če človek sočloveka kdaj
sprejema,
v naročje svoje vabi ga ljubeče,
a kadar srd se zoper njega vnema,
ga ista roka spet od sebe meče.
Takó odprta zibel vas sprejema
in če obrne zibel roka sreče,

zapre lahkó vas rakev v istem
lesu:
ko prideš, zibel, rakev ob slovesu!

Revež:
Ker nas svet takó nasilno
že podí iz srede svoje,
brž pojdímo na gostijo,
ki nam jo obljubil Bog je
za nagrado naših del!

Kralj:
Prekoračil si območje
moje! Kaj tiščiš naprej!
Hitro te spomin, ubošček,
je popustil na cedilu,
da si meni bil pokoren!

Revež:
Vloge tvoje tu ni več!
Oblačilnica je tóle,
kjer smo si povsem enaki!
Kaj si bil, ti ne pomore!

Bogatin:
Že pozabljaš, da si včeraj
še beračil za podpore?

Revež:
Že pozabljaš, da mi nisi
ti nič dal?

Lepota:
Ne več celó več,
da dolžán si spoštovanje
meni, cvetu vse lepote!

Modrost:
V oblačilnici le-tèj
drug je drugemu podoben,
ker v mrtvaški revni halji
nas ločiti ni mogoče!

Bogatin:
Kaj se rineš sèm, kmetavs,
prédme!

Kmet:
Pústi šale svoje!
Mrtev si in konec! Senca,
ki jo riše prejšnje sonce!

Bogatin:
Čudno, da mi dih zastaja,
ko se približuje Mojster.

Revež:
Mojster naš nebes in zemlje!
Daj, igralce družbe svoje,
ker človeškega življenja
kratke igre je že konec,
na gostijo pelji brž,
kakor si obljubil, Mojster!
Naj zavesa se odgrne
pred prestolom slave Tvoje.

Med godbo se vdrugič odpre ne-
beško odrišče. Tam je na mizi
kelih s hostijo. Ob njej sedi
Mojster. Odrišče svetà se zapre.

Mojster:
Tu je miza, kjer vas čaka
kruh, ki klanja mu nebo se,
ki celó pekèl spoštuje
in želí ga. Toda kdo sme z mano?
Odložimo brž,
kdo sprejet je k meni v goste.
Kajti iz igralske družbe
morajo, ki svoje vloge
so zgrešili, da odreši
jih spoznanje in presodek,
da sem dober in usmiljen,
ko sem vsakemu naklonjen!
Revež stopi naj in vera
bliže sèm med moje goste.
Toda ker sta že umrla,
ju braníti kruh ne more.
A da le skrivnost skrivnosti
moliš, blažen si, izvoljen!

Obadva pristopita.

Revež:
Srečen jaz, če pretrpèl bi
več težav in več tegobe.
Kar si za Boga pritrgaš,
s tem utrženo nebo je!

Modrost:
Jaz spokornica deležna
sreče tukaj sem neskončne,
večje, kot sem kdaj želela!

Blažen, kdor grenkó se zjoče
in skesá se svojih grehov!

Kralj:

Kaj te nisem v sreči, Mojster,
prosil za usmiljenje?
In vendár ne smem ti v goste?

Mojster:

Ti, Lepota, in ti, Kralj,
sta prevzela prehudó se.
A sta se vendár skesala.
Prideta pozneje v goste,
ko bo tudi kmet prišel,
ki odrekel ves pomoč je,
a ni bil stiskač, skopuški.
Saj njegov namen je dober,
le po svoje je zavít,
ko ozmerjal te hudó je
in ti hotel s tem pomôči.

Kmet:

Res je, Mojster! To sem hotel,
ker ne maram postopačev!

Mojster:

Saj poplačani vsi boste,
ker ste greh objokovali
in prosili za pomoč me.
Vsi trijé pojdite v vice
in se tam za grehe svoje
spokoríte!

Modrost:

Mojster božji,
kralj mi v stiski je pomogel
in podprl z rokó me svojo,
zdaj pa jaz naj mu pomorem!

Poda Kralju roko in ga dvigne.

Mojster:

Odpustim mu, ker je vera
zanj prošnje izrekla svoje.
Upanje naj vse tolaži,
da ni časa tek neskončen!

Kmet:

Naj pritekajo molitve
za umrle mi v tegobe!
Naj dežuje kot iz škafo,

kolikor na gósto more!
Pismom svetega Očeta,
ki vrhovni v Rimu škof je,
čudežna oblast je dana,
ki nas vic rešiti more.

Dete:

Vlogo sem kar dobro znal,
toda nisem še izvoljen,
Mojster moj!

Mojster:

Ker si premalo
storil, te ne sprejemem v goste
in ne pahnem te v pogubo!
Čist si, toda v grehu rojen,
ne preklet in ne izvoljen!

Dete:

V strašno sem temò obsojen.
Vse le vidim kakor v sanjah:
ne v peklù in ne izvoljen!

Bogatin:

Če Lepoto, Kralja gledam,
ki ošabnost ju hudó je
prizadela in čeprav
jima grehov žal biló je,
Kmeta, ki ječí, da skali
bi solzé izvabil vroče,
me pogledati je strah
v vsemogočno lice božje,
ki je Mojster tudi moj.
Kam pogled ozre naj moj se?
Moram, moram nekam stran!
Toda kje je skrit prostorček
pred prestrogim sodnim dnevom!
Mojster moj!

Mojster:

Ime si moje
drzneš reči? Mojster sem,
a bilò bi zate bolje,
če bi molčal in če v družbi
tej ne bil bi! Moja moč te
vrgla tja bo, kjer na veke
želja pokorila bo te,
kjer boš žejal po nebesih,
a okušal le tegobe!

Bogatin:
Joj, gorjé! Na senco svojo
prikovan sem, padam v ogenj;
zakaj nihče ne mara
zdaj zmenoj ves. O, skalòvyje,
pod seboj me v vek pokoplji
v strašno, mračno brezno svoje!

Modrost:
Večno blaženost uživam!

Lepota:
Tudi jaz jo bom mogoče!

Kmet:
Veš, Lepota, zdaj z željâmi
pridobiti me ne moreš!

Bogatin:
Upal več ne bom na veke!

Dete:
Jaz nikdar ne bom izvoljen!

Mojster:
Štiri zdaj reči poslednje
vaše videlo oko je.
A vse štiri, kot vestè,
niso večno trajajoče.
Ena naj se brž končâ!
Kmet naj v družbi se Lepote
rádostno približa meni,
v kruhu čakam ju skrivnostnem,
ker oba sta si v trpljenju
prislužila slave božje!

Obadva se povzpmeta.

Lepota:
Kakšna sreča!

Kmet:
Joj, tolažba!

Bogatin:
Joj, nesreča!

Kralj:
Stisk je konec!

Bogatin:
Kakšna žalost!

Modrost:
O, uteha!

Revež:
O, sladkost!

Bogatin:
Strupeno morje!

Dete:
Slast in bol je vsepovsod,
meni tuje je oboje!

Mojster:
Angeli pojó v nebesih
in na zemlji pôje človek,
a v peklû prepeva satan.
Vsak pred kruhom tem naj pôje!
Naj v peklû se in nebesih
in na svetu vedno nove
kruhu pojejo zahvale!
Vsak naj pôje, kdor le more!

Godba zadoni, številni glasovi
zapojó Tantum ergo.

Svet:
In ker vsakršno življenje
igra kratka res samó je,
igri in življenju vsak
milostno naj bo naklonjen!

Konec.